

FEMINISTISKA ANTIKRIGS-
MOTSTÅNDSRÖRELSEN

KRIGET BÖRJAR I HEMMET

ARIEL FÖRLAG

Feministiska antikrigsmotståndsrörelsen

KRIGET BÖRJAR I HEMMET

*Om hur feministerna i Ryssland
organiserade sig mot kriget i Ukraina*

I översättning av Clara Sandgren & Mikael Nydahl

Ariel förlag 2023

Första upplagan, december 2023

Den feministiska antikrigsmotståndsrörelsen FAM bildades av ryska feminister som ett omedelbart svar på inledningen av den fullskaliga invasionen av Ukraina i februari 2022. Under de tjugo månader som gått sedan dess har rörelsen trätt fram som ett av de viktigaste ryska antikrigsinitiativen, både i termer av gräsrotskontakt, organisatorisk förmåga och medial genomslagskraft. Den är verksam både i och utanför Ryssland, och är en av de viktigaste strukturerna för att kanalisera det civila motståndet mot kriget i Ukraina. Texterna i »Kriget börjar i hemmet« är sammanställda av FAM som svar på vår förfrågan att presentera rörelsen för en svensk läsekrets.

— RED.

*»Motståndet – det är vi.
Motståndet – det är ni.«*

FAM-aktivist, Moskva

»Vi kan inte förutspå framtiden, och vi kan inte veta ifall det faktum att vi väljer att hoppas kommer att leda till förändring. Men vi vet att det kan hjälpa oss att ta oss vidare. Små handlingar utförda av ett stort kollektiv under lång tid kommer förr eller senare att leda till förändringar. Det är en vision som vi kan hålla fast vid och som utmanar status quo betydligt mer effektivt än vad förtvivlan gör. Det är också ett motstånd, även om det är väldigt litet och på individnivå, men det är varaktigt och meningsfullt. Jag kanske aldrig får se resultatet av mitt arbete, men jag väljer att hoppas, eftersom hoppet hjälper mig att kämpa vidare oavsett vad som händer. Undan för undan förändrar vi världen så att nästa generation kan nå ännu längre.«

FAM-aktivist

I. VILKA VI ÄR OCH HUR VI UPPSTOD

Den feministiska antikrigsmotståndsrörelsen* bildades av en grupp ryska feministiska aktivister den 25:e februari 2022 som en reaktion på Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Rörelsen började som en hastigt sammansatt gruppchatt och består idag av dussintals autonoma celler och grupper både i Ryssland och utomlands. Bland oss finns aktivister från etniska minoriteter och urfolk, hbtq+-personer, personer med funktionsnedsättningar och personer med erfarenhet av migration och flykt eller olika former av våld och diskriminering. Vi etablerar nätverk för ömsidig hjälp med andra antikrigsrörelser och aktivistgrupper. Avsikten är att föra samman och politiskt aktivera fler av dem som är beredda att tillsammans lägga grunden för det framtida Ryssland – ett Ryssland fritt från diktatur, förtryck,

* Rörelsen heter på ryska *Feministskoje antivojennoje soprotivlenije*, förkortat FAS. Den är alltså feministisk, den är mot kriget (*antivojennoje*) och den bedriver olika former av aktivt motstånd (*soprotivlenije*). En gängse översättning till svenska har saknats, delvis för att rörelsen är sparsamt omskriven i svenska media. Vi använder här »Feministiska antikrigsmotståndsrörelsen« (förkortat FAM). På engelska är den gängse översättningen »Feminist Anti-War Resistance« (förkortat FAR eller FAWR). – RED

»Ingen har berättat för oss hur man ska göra allt det som vi gör. Det är väldigt svårt och helst hade vi aldrig velat behöva lära oss det alls. Men jag är tacksam över att få ta mig igenom dessa skrämmande tider sida vid sida med just er, både anonyma och namngivna, trötta och utmattade, roliga och ibland helgalna. Någon gång ibland måste vi få klappa oss själva på axeln och inse hur mycket vi har åstadkommit praktiskt taget utan resurser, enbart genom våra färdigheter och vårt engagemang. Måtte vi ha styrkan att behålla allt detta och mångfaldiga det.«

FAM-aktivist

militarism, imperialism och våld. Vi strävar efter att stötta ukrainarna och deras politiska krav, och vi deltar också aktivt i olika initiativ för att hjälpa dem som drabbats av den ryska aggressionen.

I december 2022 stämplades vår organisation som »utländsk agent« sedan vi publicerat ett öppet brev mot kriget, författat av mödrar och hustrur till mobiliserade soldater. Många FAM-aktivister i Ryssland har blivit utsatta för husrannsakingar, gripna eller torterade, och många har tvingats att fly landet för att undvika åtal.

2. RÖRELSENS STRUKTUR: INRIKTNINGAR, CELLER, ARBETSGRUPPER

Var och en som sympatiserar med rörelsens grundläggande dokument – det ursprungliga kollektiva manifestet samt det programmatiska tillägg som antogs senare – kan ansluta sig.*

Inom FAM finns det volontärer, aktivister och koordinatörer. Samma person kan ha en eller flera av dessa roller samtidigt.

Volontärerna bidrar till den gemensamma verksamheten med konkreta kompetenser – de skriver texter, redigerar, läser korrektur, översätter, sysslar med grafisk design, stödjer ukrainska flyktingar i Ryssland.

* Båda dokumenten ingår i detta häfte, se sidan 23. – RED

Aktivisterna deltar i FAM:s gatudemonstrationer, driver aktivistiska projekt, sprider agitation, deltar i lokala celler i Ryssland eller utomlands.

Koordinatorerna ägnar sig åt den övergripande organisationen/koordinationen av FAM:s olika arbetsgrupper och/eller celler. Deras arbetsuppgifter är mer löpande och deras åtaganden fler än de andras, de behöver vara mer engagerade och ta större ansvar, och inte minst omfattas de av striktare säkerhetsrutiner, eftersom de har tillgång till känslig information. Att vara koordinator inom FAM är i praktiken ett deltidsjobb, för somliga rentav ett heltidsjobb. Koordinatorerna står i daglig kontakt med varandra för att lösa olika organisatoriska frågor, och varje koordinator har ansvar för någon av FAM:s inriktningar (volontärarbete, stöd till flyktingar, den psykologiska verksamheten, säkerhet, sociala medier, design, vår tidning, den internationella verksamheten eller något av våra specialprojekt, till exempel utställningar eller planering av evenemang).

Om en aktivist eller volontär vill engagera sig som koordinator inom en av dessa inriktningar, alternativt föreslå en ny inriktning, kan hen anhänga om det i någon av de arbetschattar där de övriga koordinatörerna deltar.

FAM är uppbyggd av celler och har en decentraliserad struktur. Cellerna utgörs av offline-baserade sammanslutningar av FAM-medlemmar i olika städer och finns både i Ryssland och utlandet. I Ryssland är cellerna anonyma, och de består oftast av ett litet antal personer som känner varan-

dra väl, eftersom den stora risken för repressioner gör andra organisationsstrukturer omöjliga.

Våra inriktningar

Under den tid vi funnits har vi utvecklat följande inriktningar för vårt offentliga arbete:

- *Organiserande av gatudemonstrationer* (antikrigsaktioner, demonstrationer, protester) + *partisanmotstånd i stadsmiljö* (spridande av antikrigsbroschyrer, klistermärken, graffiti och en tryckt antikrigstidning).

- *»Digital resistance« och antikrigsmedia.* Vi driver kanaler på Telegram, Twitter, Instagram, Youtube och Facebook, som tillsammans formar ett medieprojekt som syftar till att öka stödet för antikrigsrörelsen, att motverka propagandan och att bryta Kremls informationsblockad. På våra sociala medier publicerar vi nyheter och nyttig information, instruktioner och guider, vi skapar viralt innehåll, genomför flashmobs och onlinekampanjer och belyser de politiska fångarnas situation. Genom anonyma telegram-botar tar vi emot feedback, ger råd åt och kommunicerar med människor. Vi samarbetar också med andra medieprojekt för att nå ut till fler än vårt befintliga auditorium.

- *Hjälp till ukrainare som deporterats till Ryssland.* Vi utlyser regelbundet insamlingar för humanitärt bistånd till ukrainska flyktingar under rubriken »Generösa tisdagen«. Genom vårt nätverk av volontärer distribuerar vi broschyrer

»Det inspirerar mig när jag ser hur kvinnor över hela världen går samman i grupper tack vare FAM. En grupp har samlat in pengar till Ukraina. En annan grupp i ett annat land har hjälpt ukrainska flyktingar med mat, boende, byråkrati och logistik, tagit hand om barn. Aktivister i Ryssland sprider sanningen om kriget och låter inte folk leva i den snövita, obefläckade verklighet som man uppenbarligen strävar efter i Moskva och St. Petersburg. En tredje grupp har börjat producera filmer om ›Väldets imperium«, där dekoloniala aktivister berättar på sina modersmål om rasism, folkmordets historia och det systematiska våldet mot Rysslands ursprungsbefolkningar. En fjärde grupp har organiserat en antikrigsdemonstration. En femte har startat en psykologisk stödtjänst. En sjätte, sjunde, åttonde – det finns jättemånga grupper. Det får en att inse att vi tillsammans kan göra jättemycket.«

FAM-aktivist, Berlin

med information om hur man lämnar Ryssland, hur man skyddar sig mot människohandel och hur man kan söka stöd från människorättsorganisationer.

– *Psykologisk hjälp.* Vi har en telefonjour som erbjuder gratis psykologhjälp till antikrigsaktivister, grupper som ger psykologisk hjälp åt tvångsmobiliserade samt stödgrupper för volontärer som drabbats av utbrändhet och så vidare.

– *Hjälp till mödrar till mobiliserade och till dem som hotas av mobilisering.* Vi informerar om hjälporganisationer och om hur man kan tillvarata sina rättigheter. Vi organiserar psykologiska stödgrupper och förmedlar kontakt med journalister.

– *Evakuering av aktivister från Ryssland.* Tillsammans med specialiserade NGO:s och människorättsorganisationer hjälper vi till att ordna akut omplacering för dem vars liv, hälsa och frihet hotas av åtal och repressioner.

– *Dekolonialism.* Särskilt viktigt är samarbetet med olika nationella minoriteters antikrigsinitiativ och med ursprungsfolk i olika regioner, som alla har egna erfarenheter av Rysslands imperialistiska ambitioner. Vi belyser regionernas ekonomiska, ekologiska och politiska beroende av centralmakten. Bland våra allierade utanför Ryssland ägnar vi oss åt att synliggöra landets mångfald och åt att bekämpa den monolitiska »ryska världen«.*

* »Den ryska världen«, idén att Ryssland inte bara är en nationsstat utan också ett kulturellt och religiöst imperium med plikt att skydda ryskspråkiga och rysk-ortodoxa världen över, framför allt i de forna sovjetiska staterna. – RED

»Vi har nu runt sjuttio aktivister med offentliga identiteter. De utför ett enormt arbete världen över. Det inkluderar både opinionsarbete och internationella rapporter från våra researchers om situationen för ryska kvinnor och queerpersoner, samarbete med evakueringsorganisationer, stöd till flyktingar och tvångsförflyttade, insamlingar till ukrainska och ryska människorättsorganisationer, informationsinhämtning och djupgående analys, relaterade till krigsförbrytelser (än så länge kan jag bara tala om detta i generella ordalag), organisering av tillfälliga boenden i det egna landet eller staden, brevskrivarkvällar till politiska fångar, upprättande av en telefonjour och mycket, mycket mer. Denna politiska aktivism är som ett isberg, det mesta av vårt arbete förblir tyvärr osynligt på grund av säkerhetsriskerna. Många uppfattar oss som ett feministiskt antikrigsmedium som deltar i högljudda protester och agiterar och inte mycket mer – men egentligen är det som syns i media bara toppen av isberget. När vi presenterar våra tjugo inriktningar vid slutna aktivismöten blir många genuint förvånade över att vi är allt detta.«

FAM-aktivist

– *Antifond-projektet*. Tillsammans med organisationerna *Antivojennyj bolnitjnyj* och *AntiJob** driver vi projektet »Antifond«, som syftar till att erbjuda kostnadsfri juridisk hjälp till anställda vars rättigheter på arbetsplatsen kränks på grund av att de uttalat sig mot kriget eller i samband med mobiliseringen.

– *Kommunikation och PR*. Vi organiserar offentliga anföranden och samarbetar med människorättsorganisationer från olika länder. Vi bedriver aktivism inom ramen för olika gemensamma antikrigsinitiativ, arbetsgrupper, konferenser, forum, rundabordsamtal och så vidare.

– *Metodik*. Tillsammans med experter tar vi fram guider, instruktioner och handledningar i hur man kan motverka propaganda genom undervisning, upprätta säkrare underjordiska organisationer, cybersäkerhet och så vidare.

– *Internationell verksamhet*. I skrivande stund finns det runt 25 FAM-celler runt om i världen: FAM Tjeckien, FAM Frankrike, FAM Italien, FAM Spanien, FAM Nederländerna, FAM Berlin, FAM Nordrhein-Westfalen, FAM Korea, FAM Brasilien, FAM Vilnius, FAM Sverige, FAM USA, FAM Jerevan, FAM Serbien, FAM Düsseldorf, FAM Litauen, FAM London, FAM Oxford, FAM Tallinn,

* *Antivojennyj bolnitjnyj* (ung. »Sjukskrivning mot krig«) är ett projekt som uppmannar ryska arbetare som i någon form arbetar för staten att störa verksamheten. — *AntiJob* är en hemsida som publicerar arbetstagares klagomål samt hjälper dem som tvingas att uttala sig till stöd för invasionen av sina arbetsgivare. – RED

*»Jag har fått höra att det är de som har resurser, de som har det bra i livet som blir aktivister, men det är inte sant. Ofta är det de som har sett och upplevt smärta och lidande som först ger sig ut i striden. Vi vet hur skrämmande världen är, hur grym och våldsam den är, men vi tänker inte låta den förbli sådan. Vi vägrar blunda för problemen. Vi är annorlunda, och därför har vi fått uppleva detta våld som utspe-
lar sig varje dag. Att inte vara likgiltig och att ta reda på hur man kan hjälpa till även när man saknar resurser är en förmåga som vi finslipar varje dag genom vårt motstånd. Varenda en av oss är unik och viktig, och i detta unika finns en skönhet som är svår att beskriva med ord.«*

FAM-aktivist

FAM Hamburg, FAM Ryssland (i flera städer). Cellerna fungerar som nätverk för stöd och politisk solidaritet.

3. BESLUTFATTANDE OCH HORISONTALITET

När vi talar om »horisontalitet« tar vi avstånd från vertikala, hierarkiska arbets- och interaktionsmodeller.

Att förverkliga en hundra procentig horisontalitet i vår »vertikala« värld och samhälle är omöjligt – det finns alltid yttre omständigheter som vi inte råår över och som påverkar jämvikten mellan socialt kapital, makt, förpliktelser och möjligheter. Att uppnå horisontalitet i praktiken är inte en engångshandling, utan utgör snarare en inriktning i sig.

Det är därför viktigt att kontinuerligt studera horisontella arbetsmetoder, utveckla deras ramverk, lägga om våra beteendemönster, vänja oss vid förändringar och övervinna eventuella hinder och svårigheter. *Horisontaliteten är en process!*

För att stämma av nyckelfrågor och möjliggöra diskussion i konfliktsituationer eller inför stora förändringar använder vi ett antal olika verktyg: gemensamma digitala möten för koordinators och aktivisters i de olika arbetsgrupperna, en telegram-bot, en stor anonym gruppchatt i Element samt anonyma möten i Jitsi.* Här kan kritik och förslag i olika ämnen tas upp till diskussion. Vi har också ett organ som vi

* *Element* och *Jitsi*, plattformar för krypterad kommunikation. – RED

kallar för »Antikriskommittén« och som väljs var tredje månad genom lottdragning. Det består av tre slumpvis utvalda koordinators som man kan vända sig till om det uppstår konflikter eller spänningar inom teamet. Kommittén kan då medla och föreslå lösningar.

Ledarskap och horisontalitet. Horisontalitet står inte i motsättning till ledarskap, men den förutsätter ett *icke-toxiskt och icke-auktoritärt ledarskap*, det vill säga att ledarskapsförmågorna kommer alla i rörelsen till gagn och gynnar det gemensamma arbetet snarare än att bli ett verktyg för att tillskansa sig privilegier och makt över andra medlemmar. Vi månar om att alla i FAM ska ges möjlighet och utrymme att utveckla sina ledaregenskaper om de så önskar.

System för beslutsfattande

Den grundläggande principen för beslutsfattande i FAM är konsensus.

FAM:s arbetsgrupper och celler är decentraliserade och har befogenhet att fatta självständiga beslut inom den egna gruppen, förutsatt att dessa överensstämmer med manifestet.

Fram till helt nyligen lyckades vi fatta alla gemensamma beslut och lösa alla strategiska frågor genom konsensus, men nyligen insåg vi att vi saknar klara riktlinjer för vad som gäller om vi inte lyckas uppnå konsensus. Därför arbetar ett par koordinators just nu på ett förslag till beslutsregler för sådana fall.

Viktigt. Alla medlemmar i FAM har, oavsett roll, rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor, att kritisera, ge förslag och komma med idéer, att delta i diskussioner och på olika sätt ta initiativ. För detta finns:

- allmänna chattar, där allt kan diskuteras
- regelbundna digitala möten, där vi diskuterar löpande frågor
- särskilda strategisessioner, där vi diskuterar strategin för vår rörelse

4. VAD VI HAR UPPNÅTT

Här listar vi några av de resultat FAM uppnått under de arton månader som gått sedan den fullskaliga invasionen inleddes.

I december 2022 startade vi en insamling för att kunna köpa in en stor industrigenerator till ett ukrainskt sjukhus. Tack vare FAM-cellernas insatser samlade vi in 8500 euro och generatoren kunde levereras till sjukhuset.

Den 23:e juni 2022 talade vi inför FN:s råd för mänskliga rättigheter vid deras femtionde sammanträde i Genève. Vi beskrev det förtryck som utsatta grupper i Ryssland upplever på grund av sitt ställningstagande mot kriget eller andra avvikande åsikter.

»Som koordinator från Ryssland är jag delaktig i alla viktiga beslut FAM tar, inklusive vad gäller förberedelser av aktioner. Men ryska aktivister måste hålla sig anonyma, FAM har klassats som utländsk agent och några medlemmar har redan åtalats – några för lättare förseelser, andra för tyngre brott.

Det är viktigt för mig att veta att min röst hörs. Vår röst väger lika tungt som de utländska koordinatörernas, och det stödet är väldigt värdefullt för mig. Framför allt med tanke på alla gripanden och husrannsakingar som sker runt mig. Att veta att jag har möjlighet att påverka någonting gör att jag inte blir galen. Kom ihåg att det inte är alla aktivister som har lämnat Ryssland. För mig var det ett aktivt beslut att stanna här, men vissa har helt enkelt ingen möjlighet att flytta utomlands. Och vi tänker inte ge upp eller acceptera det här illegala kriget.

Motståndet – det är vi.

Motståndet – det är ni.»

FAM-aktivist, Moskva

På ett och ett halvt år har vi deltagit i femtiotre frivillig-initiativ för ukrainska flyktingar och deporterade. Varje tisdag anordnar vi en offentlig insamling till förmån för något av dessa projekt. Tack vare dessa insatser har sammanlagt mer än två miljoner rubel (cirka 20 000 euro) samlats in.

Sedan de första veckorna av det fullskaliga kriget i Ukraina har en aktivist i den tjeckiska FAM-cellen drivit biblioteket Biblio.tečka i Prag, där ukrainska flyktingar kan låna böcker gratis. Biblioteket har nu 400 läsare och 3 000 böcker (av dem många på ukrainska).

Aktivister från FAM deltar i utredningar av ryska krigsbrott och i att organisera evakuering av politiskt förföljda ryssar. Av säkerhetsskäl kan vi i nuläget inte ge mer ingående information, men vi hoppas att vi i framtiden kommer att kunna berätta i detalj om detta farliga och osynliga arbete.

På mors dag i november 2022 publicerade vi ett öppet brev från mödrar till ryska mobiliserade och värnpliktiga. I petitionen uppmanade dessa mödrar (och andra släktingar) den ryska regeringen att dra tillbaka trupperna från Ukraina och avsluta kriget. Den undertecknades av mer än 110 000 personer och skapade en enorm offentlig uppmärksamhet. Den ryska presidentens pressekreterare blev tvungen att kommentera den. Efter att brevet publicerats blev FAM stämplat som utländska agenter av justitieministeriet.

Efter sprängningen av kraftverksdammen i Kachovka och den påföljande översvämningen samlade våra celler in 5 600 euro till räddningsmissionen Rescue.now. Vi samlade också in mer än 1 600 underskrifter (bland undertecknarna fanns sexton internationella organisationer) till ett öppet brev, i vilket vi uppmanade stora internationella organisationer att skicka hjälp till den översvämmade vänstra flodbanken, som ockuperas av Ryssland. Vi skickade brevet till sju olika organisationer och lyckades få bekräftelse på att en av dem, *Disaster Emergency Committee*, skickat volontärer för att stödja organisationer på plats. Vi startade projektet *Ecocide in Ukraine* (ecocideinukraine.org), där vi länkar till dokument som berör miljökonsekvenserna av dammsprängningen och översvämningen, inklusive utlåtande från experter. På denna sida har vi även utvecklat en funktion för att författa brev och skapa namninsamlingar, en funktion som gör det möjligt för allmänheten att ta kontakt med lokala myndigheter och miljöorganisationer och framföra krav på internationell uppmärksamhet och hjälp. Vi lobbade även för vår namninsamling inför brittiska Greenpeace, som senare publicerade två ingående rapporter.

Vår psykologiska rådgivning och telefonjour har gett kostnadsfri hjälp till mer än 2 500 personer, både ryssar som blivit lidande på grund av de tagit ställning mot kriget och ukrainare från områden som ockuperats av Ryssland.

FAM-aktivister deltog aktivt i framtagandet av den första rapport om de mänskliga rättigheterna i Ryssland som lades fram för FN:s råd för mänskliga rättigheter. Rapporten beskrev ingående de repressioner ryska medborgare utsätts för och nya repressiva lagförslag. Tack vare denna rapport har världssamfundet fått en grundlig och detaljerad insikt i de svårigheter som ryska aktivister utsätts för när de protesterar i sitt eget land.*

På ett och ett halvt år har vi publicerat 31 nummer av den underjordiska antikrigs- och samizdat-tidningen *Zjenskaja Pravda*.” Våra aktivister och supportrar printar ut tidningen antingen för att dela ut den till sina egna mödrar och mormödrar eller för att sprida den i olika ryska städer. Tidningen innehåller antipropagandistisk och nyttig information för ryska kvinnor, bland annat kontaktuppgifter till hjälporganisationer.

Vi har organiserat en internationell utställning tillägnad ryska kvinnor som har blivit lidande på grund av att de tagit ställning mot kriget. Många av dem sitter fängslade eller har blivit utsatta för husrannsaking, utpressning eller tortyr. Inom ramen för utställningen samlar vi in pengar till politiska fångar och organiserar solidaritetskvällar med diskussioner.

* Om denna tematik handlar också GOTLANDSSAMTAL 11, *Nej till k****t!*, som utkommer parallellt med detta häfte. – RED

** »Den kvinnliga sanningen«. – RED

ner och skrivande av brev till fångar. Utställningen har visats i två distrikt i Paris med stöd från Paris kommun och kommer också att visas i andra städer och länder. Inom ramen för utställningen har vi berättat sjutton ryska kvinnors historier och presenterat deras porträtt.

I maj 2023 tilldelades vi Aachens fredspris.* Efter en öppen omröstning beslutade vi oss för att fördela prispengarna till två initiativ: den ukrainska organisationen *Martynka*, som stödjer kvinnor, och ryska *Vyvozjuk*** som evakuerar personer som åtalats på grund av sitt motstånd mot kriget.

* Det tacktal som FAM höll i samband med prisutdelningen ingår i detta häfte, se sidan 33. – RED

** Namnet på initiativet är en ordlek, som kombinerar verbet *vyvozju* ('jag för ut') med ordet *zjuk* ('skalbagge') till en ny lekfull art, ett slags »utsmugglarbagge«. Skalbaggar i alla tänkbara former och uppenbarelser beledsagar också ofta initiativets visuella kommunikation på sociala medier och liknande. – RED

FEMINISTISKA ANTIKRIGSMOTSTÅNDRÖRELSENS MANIFEST

Den 24:e februari runt kl 05:30 moskvatid meddelade president Vladimir Putin att en »särskild operation« hade inletts på Ukrainas territorium i syfte att »avnazifiera« och »demilitarisera« landet. Denna operation hade planerats länge; ryska trupper hade under flera månaders tid dragits samman vid Ukrainas gräns. Samtidigt förnekade ledningen i vårt land alla avsikter att genomföra en attack. Som vi nu vet var det lögn.

Ryssland har återigen förklarat krig mot ett grannland och fräntagit det dess rätt till självbestämmande och hopp om ett fredligt liv. Det är inte första gången. Vi konstaterar att det krig som inleddes med den olagliga annekteringen av Krim, och som nu har pågått i åtta år, hela tiden har förts på Rysslands initiativ, att kriget i Donbas är en följd av annekteringen. Vi hävdar att Ryssland och den ryska presidenten aldrig har brytt sig om folket i Luhansk och Donetsk, och att den enda anledningen till att de efter åtta år erkände folkrepublikerna var för att kunna invadera Ukraina under sken av att »befria« dessa.

Feminismen som politisk kraft kan aldrig stå på krigets sida, framför allt inte ockupationskrigets. Feminismen förespråkar en samhällsutveckling som syftar till att hjälpa utsatta grupper och skapa en större mångfald av möjligheter och framtidsutsikter. Den verkar också för minskat våld i samhället och för fredlig samexistens mellan människor.

Krig innebär våld, fattigdom, påtvingad migration, söndertrasade liv, otrygghet och krossade framtidsdrömmar. Detta står i strid med kärnan i den feministiska rörelsen. Krig ökar ojämlikheten mellan könen och kan radera ut flera års framsteg inom mänskliga rättigheter. Kriget för inte bara med sig fysiskt utan också sexuellt våld: historien visar att kvinnor i krigstid löper en mångdubbelt större risk att bli våldtagna. Av dessa och många andra skäl måste Rysslands feminister och de som delar jämställdhetens värderingar resolut motsätta sig detta krig, som startats av vår regering.

Som Putins tal vittnar om förs detta krig också i namn av det som spinndoktorerna kallar för »traditionella värderingar«. Ryssland har tydligen bestämt sig för att frälsa världen genom att ta till våld mot dem som inte delar dessa värderingar eller har avvikande åsikter. Vad dessa »traditionella värderingar« går ut på förstår alla som har förmåga att tänka kritiskt. De grundar sig bland annat på kvinnoförtryck och motstånd mot alla, vars livsstil, självbestämmande och aktiviteter faller utanför den snäva patriarkala normen. Att Ryssland försöker ockupera ett grannland i akt och mening att bibringa det sina förvrängda normer och demagogiska »frigörelse« är ännu ett skäl till att feminister över hela Ryssland med all kraft bör motsätta sig detta krig.

Feministerna är en av de mest aktiva politiska krafterna i dagens Ryssland. Under lång tid uppfattades vi inte som en politisk rörelse av myndigheterna, och därför blev vi mindre utsatta för repressioner än andra. Mer än fyrtiofem feminis-

tiska grupperingar är idag verksamma över hela landet, från Kaliningrad till Vladivostok. Vi uppmanar både feministiska grupper och enskilda feminister att ansluta sig till FAM och gemensamt kämpa mot mot detta krig och den regering som startat det.

Vi är många, och tillsammans kan vi göra mycket. Under de senaste tio åren har den feministiska rörelsen uppnått stor medial och kulturell makt, och tiden är nu mogen att omvandla den till politisk kraft. Vi står i opposition till kriget, patriarkatet, auktoritarianismen och militarismen. Vi är framtiden, och vi kommer att vinna.

PROGRAMMATISKT TILLÄGG TILL MANIFESTET *

Vi, feminister och alla som delar jämställdhetsvärderingarna, bildar motstånd- och solidaritetsnätverk såväl inom Ryssland som i resten av världen. Vi protesterar konsekvent mot kriget i Ukraina liksom mot alla andra ockupationskrig och krig av imperialistisk karaktär, samt mot alla diktatoriska regimer.

* Utöver vårt huvudmanifest publicerar vi också gemensamma förtydliganden och program som sammanställs av aktivister och celler i open calls. – FAM

Vem vi stödjer

- Ukrainare som genomgått krig, ukrainska flyktingar och tvångsförflyttade som drabbats av Rysslands agerande, ukrainska feminister och aktivister samt deras politiska anspråk;
- ryska feminister som motsätter sig kriget, ryska kvinnor som drabbats av det ökande könsrelaterade våldet och försämrade livsvillkor till följd av kriget;
- politiska fångar och aktivister som utsätts för statligt och polisiärt våld;
- alla som drabbats av krigets ekonomiska konsekvenser eller diskrimineras på grund av sina åsikter på arbetsplatsen;
- representanter för Rysslands olika folkslag, kvinnors protest mot kolonialism;
- ryska familjer som inte vill offra sina anhöriga i kriget och som kämpar för att slippa militärtjänst;
- hbtq+-rörelsen, som under kriget drabbats av ökade påtryckningar och våld, samt andra utsatta grupper, vars rättigheter och möjligheter påverkas av kriget och krisen (personer med funktionsnedsättning, äldre, personer som genomgår medicinsk behandling, ensamstående föräldrar);
- oppositionspolitiker som motsätter sig kriget.

Vad vi står för och vad vi kämpar mot

- 1 Vi är för att de ryska trupperna helt ska dra sig tillbaka från Ukrainas territorium och för att alla ockuperade områden ska återlämnas till Ukraina (återställande av 1991 års gränser).
- 2 Vi är för en kunskapsbaserad pacifism, inom vilken vi erkänner att försvar mot militär aggression inte kan ske utan våld.
- 3 Vi är för en demilitarisering och nedrustning av Ryssland. Trots 2014 års sanktioner har de europeiska staterna under alla år försett Ryssland med vapen och på så sätt i hög grad möjliggjort det nuvarande kriget. Alla globala handelsavtal som rör vapentillförsel till Ryssland bör upphävas eller omprövade. Vi kämpar också för en inhemsk demilitarisering: tillverkningen av krigsmaterial bör begränsas och samtliga maktstrukturer (polis, armé, FSIN, FSB och så vidare)* bör genomgå omfattande omstruktureringar och reformer, som syftar till att minska deras makt över såväl omvärlden som de egna medborgarna, vilka dagligen utsätts för politiskt motiverat våld från dessa organisationer.
- 4 Vi protesterar mot att den ryska militarismen finansieras med intäkter från kol-, gas- och oljehandel.

* FSIN, *Federalnaja sluzjba ispolnenija nakazanij*, ung. »Federala fängelsetjänsten«. – RED

- 5 Vi protesterar mot könsrelaterat våld och diskriminering i alla dess former: våld i hemmet och sexuellt våld. Vi kämpar för att lagar om våld i hemmet antas och för upphävandet av de diskriminerande lagarna om så kallad »hbtq-propaganda«.* Ett samhälle som accepterar våld i hemmet och som stämplar vissa familjer som acceptabla och andra som oacceptabla accepterar också militärt våld. Alla former av våld hänger samman, vilket vi som feminister är medvetna om. Kriget börjar i hemmet. Vi kämpar också för reproduktiva rättigheter för alla. Alla kvinnor ska ha rätt till både barnafödande och säker abort till ett rimligt pris, mödravård och föräldraskap bör få tillräckligt statligt stöd, och tillgången till preventivmedel bör inte hindras eller begränsas. Demografiska problem bör inte lösas genom att inskränka aborträttigheter eller genom att kontrollera andras kroppar, utan genom en solid socialpolitik och höjd levnadsstandard. Också därför bör kriget omedelbart avslutas.

* Den utrikespolitiska aggressionen har gått hand i hand med inrikespolitiska skärpningar av lagstiftningen på dessa områden. År 2017 lyftes våld i nära relationer ut ur brottsbalken och placerades i den så kallade administrativa strafflagen, som behandlar ringa förseelser. Maximal påföljd är idag böter upp till 30 000 rubel eller 15 dagar i fängelse (oftast döms det förre ut). Parallellt har myndigheternas kampanj mot hbtq-communityn de senaste tio–femton åren i praktiken fungerat som en arena där den framväxande totalitarismen kunnat flytta fram sina positioner såväl juridiskt som kulturellt. – RED

- 6 Vi kämpar för att alla ska ha skäliga arbetsvillkor och för att arbetsrätten efterlevs. Sedan krigets början har antalet uppsagda, permitterade och arbetslösa ökat, och arbetsgivarna utnyttjar sin makt och utövar påtryckningar för att straffa anställda som är mot kriget. De första som drabbas av inskränkningar i arbetsrätten är kvinnor och så kallade nationella minoriteter samt invandrarkvinnor. Vi stöder oberoende fackföreningar och strejker.
- 7 Vi kämpar mot Putindiktaturen i Ryssland. Vi är för riks-rätt och rättegång mot alla tjänstemän som är medskyldiga till detta krig, vi är för att de konservativa ändringarna i konstitutionen ska upphävas, att censuren ska avskaffas, att statens propagandainstitutioner ska upplösas och att yttrandefrihet och mötesfrihet ska införas. Vi motsätter oss statens monopol på information, kultur och utbildning.
- 8 Vi är för fångutväxling enligt principen »alla för alla«. Vi är för att alla ukrainska barn och föräldralösa som förts Ryssland mot sin vilja ska återvända till Ukraina, och för en internationell rättegång för alla krigsförbrytare. Vi är för krigsskadestånd till Ukraina för de skador landet orsakats. De pengar som Ryssland nu spenderar på att föra detta krig bör användas till att återuppbygga Ukraina.
- 9 Vi motsätter oss diskriminering av alla etniska grupper och folkslag i Ryssland, den påtvingade förryskningen och försummandet av den regionala historia och de regionala sammanhangen. Ryssland måste avkolonialiseras: inom utbildning, kultur och i det kollektiva minnet måste vi gran-

ska och erkänna vår imperialistiska nutid och historia, och de brott som begicks mot olika folkslag under tsar- och sovjettiden (deportationer, förtryck, fängslanden, utrotning av människor på nationell grund, utplåning av främmande kulturer och språk). Att uppnå jämlikhet mellan alla språk och kulturer, trygga säkerheten för alla nationaliteter som lever i Ryssland och befria Ryssland självt från den ryska fascismen och nazismen är av högsta prioritet för vår gemensamma framtid.

Antikrigskampanjens kortsiktiga mål

- 1 Att attrahera nya grupper anhängare, att nå utanför »aktivistbubblan«. Vi måste hitta strategier för att nå ut till dem som drabbats direkt av krigets konsekvenser, dem som förlorat anhöriga eller försöker få tillbaka dem från fronten, samt dem som vill värnpliktsvägra.
- 2 Att fortsätta att propagera för värnpliktsvägran, samt att i samarbete med människorättsförsvarare sprida information på bred front om hur man undviker militärtjänstgöring eller att skickas till militära träningsläger, samt hur man istället kan erbjudas alternativ vapenfri tjänstgöring.
- 3 Att utveckla krigsmotståndsrörelsens hjälp- och stödfunktioner. I avsaknad av statligt stöd kan vi i större omfattning och på ett mer systematiskt sätt hjälpa människor som hamnat i ekonomisk nöd på grund av kriget, politiska

fångar och aktivister i Ryssland som har blivit föremål för förföljelse. Dessutom bör vår hjälpfunktion vara inriktad på verksamhet inom Ryssland: på ukrainska medborgare som deporterats till Ryssland från de ockuperade områdena, samt på hjälp till ukrainska flyktingar. Vi kommer att fortsätta tillhandahålla juridisk och psykologisk rådgivning för alla som är i behov av den.

- 4 Att bryta igenom informationsblockaden i Ryssland: att växa som antikrigsmedium, ge ut antikrigstidningar, flygblad, klistermärken, etablera närvaro på nya sociala medier, kringgå blockeringar, skapa antikrigsrelaterade nyhetshändelser, nå ut till olika målgrupper. Att fortsätta agitera mot kriget.
- 5 Att tillämpa en mer genomtänkt och bärkraftig strategi för offentliga, kollektiva aktioner: att formulera deras syfte och mål samt locka fler slags människor att delta i diskussionen och genomförandet av dem. Det är viktigt att skilja mellan aktioner som genomförs av aktivister utanför Ryssland och aktioner som genomförs av aktivister som befinner sig i Ryssland. Vi vill att aktivister från Ryssland ska få ett mer direkt inflytande på aktioner utanför landet. Alla kan som tidigare föreslå en aktion och hur den ska utformas, men det är viktigt att urvalskriterierna för vad som lämpar sig för att spridas online görs mer transparenta.
- 6 Att utveckla effektiva metoder för att omfördela resurser från aktivister utanför Ryssland till de aktivister som är kvar i landet.

- 7 Att utveckla säkrare, mer transparenta och horisontella regelverk för alla som vill vara en del av organisation eller bidra till något av dess arbetsområden.
- 8 Att upprätta motståndskraftiga antikrigscommunities (cirklar och grupper) över hela Ryssland. Att förankra och sprida den medvetandehöjande gruppmetodiken.* Dessa communities kan sedan utvecklas till celler i krigsmotståndsrörelsen.
- 9 Att stödja befintliga regionala antikrigsinitiativ.
- 10 Att utarbeta en kampanj för reproduktiv rättvisa. Att i detalj och kraftfullt belysa hur den konservativa och militaristiska agendan negativt påverkar kvinnors och barns reella situation i vårt land, deras säkerhet och i förlängningen den demografiska situationen som helhet. Att belysa ineffektiviteten i Rysslands socialpolitik vad gäller stöd till barn och mödrar.
- 11 Att stödja internationellt samarbete, att genomföra globala transnationella antikrigsaktioner tillsammans med krigsmotståndsrörelser världen över.

* Under akronymen GRAS (*Gruppy rosta antivojennogo samosoznaniya*, ung. »Grupper för höjande av antikrigsmedvetandet») bedrivs en adapterad variant av de medvetandehöjande grupper (*consciousness-raising groups*) som den amerikanska kvinnorörelsen började organisera i slutet av 1960-talet. – RED

TAL VID MOTTAGANDET AV AACHENS FREDSPRIS

1 september 2023

Vi tackar kommittén för Aachens fredspris för utmärkel-sen och för det ovärderliga stöd och solidaritet ni visar våra aktivister. Det är en stor ära att tilldelas denna utmärkelse tillsammans med *The Human Rights Defenders Fund* (Israel), som under ständigt hot från sin regering kämpar för kvinnliga aktivisters rättigheter.

Idag visar vi inte våra ansikten,* eftersom det inte bara är en ära att vara här utan också ett stort privilegium och ansvar. Majoriteten av våra kollegor befinner sig i Ryssland och kan inte visa sina ansikten utan att riskera att hamna i fängelse eller torteras av ryska *siloviki*.**

Vi får det här priset medan det pågår ett krig och vår stat dagligen bombar Ukraina, samtidigt som den ukrainska armén och civilbefolkningen hjältemodigt gör motstånd mot denna oprovocerade aggression.

Vi får det här priset medan våra medsystrar fortsätter sin kamp i Ryssland. Vår rörelse existerar tack vare deras mod och motstånd mot den ryska regimen.

* Vid prisceremonin bar både de representanter för FAM som var fysiskt närvarande i Aachen och de som medverkade inifrån Ryssland via Zoom huvor för att dölja sina identiteter. – RED

** *Silovik*, person ur militär, polis eller säkerhetstjänst. – RED

Kriget är en förlängning av det patriarkala våldet, en av dess extrema yttringar, som alltid parasiterar på de sårbara och oskyddade.

Kriget innebär att miljontals människor tvingas fly från sina hem, att tusentals ukrainare såras, dödas och torteras av ryska soldater. Ukrainare som tvångsförflyttats till Ryssland lever under omänskliga förhållanden, utan stöd från någon annan än sina släktingar och volontärer, och utsätts för ständiga påtryckningar från den ryska staten. Tusentals civila ukrainska medborgare hålls fångna av den ryska militären och vi vet ingenting om vad som hänt med dem. Tusentals ukrainska barn har kidnappats av Ryssland.

Vi upprepar ofta att *kriget börjar i hemmet*. Våld i nära relationer, våld mot kvinnor, barn och äldre – allt detta våld har den ryska staten uppmuntrat och gett näring till i många år. Våldet har för länge sedan brutit sig ut över hemmets väggar och ut över nationsgränserna. Alla sorters våld hänger samman – och alla måste stoppas. Kriget börjar i hemmet, och det måste också sluta i hemmet, för kriget livnär sig på våldet i vårt samhälle. Därför är feminismen en oundgänglig del av krigsmotståndet.

I Ryssland drabbas kvinnor redan nu av våld från hemvändande soldater. Många fångar som blivit värvade medan de avtjänat fängelsestraff för grova brott har redan återvänt från kriget. Nu går de fria efter att ha benådats och fått medaljer för sina krigsförbrytelser. I Ryssland antas allt oftare diskriminerande lagar som kränker de mänskliga rättigheterna. Framför allt är det lagar som gör livet för ryska hbtq+-personer

outhärdligt. En ny lag förbjuder könsbekräftande behandling och byte av juridiskt kön i dokument utfärdade av myndigheter. Tusentals människor som tillhör ursprungsbefolkningar lever fortfarande under rysk ockupation, och de som försöker kämpa för sina rättigheter utsätts för systematiskt förtryck.

Freden sträcker sig bortom vapenvila. Vi vill ha en fred som inte bara innebär avsaknad av öppet militärt våld, utan också frihet från strukturellt våld. För att uppnå en sådan fred krävs också att företrädare för utsatta grupper inkluderas i alla förhandlingsprocesser och fredsskapande åtgärder. Denna fred kräver en aktiv kamp och tillåter inte att vi låter oss luras av enbart en vapenvila.

Vi kallar oss för en feministisk antikrigsmotståndsrörelse, men är väl medvetna om att detta »krigsmotstånd« aldrig får innebära en privilegierad pacifism, utan alltid måste erkänna den skadelidande partens rätt till självförsvar. De ukrainska kvinnorna har ingen möjlighet att säga »Nej till kriget!«, eftersom kriget redan står vid deras dörr. De har inte möjlighet att säga »det här är inte vårt krig«. De tvingas försvara sig, sina hem och anhöriga – och inte sällan till priset av sina liv.

Vi vill att ni förstår oss rätt: i vårt fall innebär krigsmotståndet inte en passiv väntan på en abstrakt fred som ska inträda när den ena parten får slut på ammunition. Krigsmotståndet innebär ett dagligt motstånd mot aggressorn och dennes militära och imperialistiska ambitioner. Det är ett motstånd som omfattar tusentals kvinnor, queerpersoner, aktivister och feminister. Detta pris tillhör dem.

Så länge Putin och hans regim styr Ryssland kommer det inte att bli fred. Så länge människor och områden befinner sig under ockupation kommer det inte att bli fred. Det kan inte sägas vara fred när politiska aktivister hålls fängslade och de som flytt landet inte kan återvända hem. En sådan »fred« ser inte till rättigheterna hos det enorma antal människor som befinner sig i utsatta situationer.

Vi vill ha fred, men vi vill ha en rättvis fred, utan ockuperade områden, slaveri och tortyr, fängslanden och exploatering, utan diktatur och utan nedtystande av våld i alla dess former.

Vi vill tillägna det här priset till alla de ryska kvinnor och hbtq+-personer som åtalats för sina antikrigsaktioner, sin identitet och sina åsikter, som sitter häktade eller i fängelse. Till alla de kvinnliga aktivister som genomgått kroppsviseringar och tortyr, som utsatts för våld på grund av att de agiterat mot kriget eller hjälpt ukrainska kvinnor. Det gäller inte bara aktivisterna i vår rörelse – det finns tusentals berättelser om motståndet mot den ryska fascismen, från skolflickor till pensionärer. Vi tillägnar denna utmärkelse till Marija Ponomarenko, Sasja Skotjilenko, Natalja Filonova, Tatiana Savinkina, Marina Novikova, Viktorija Petrova, Masja Moskaljova och många fler, vars namn vi idag av säkerhetsskäl inte kan nämna.

Prispengarna donerar vi till en ukrainsk feministisk organisation och ett av de ryska initiativ som hjälper de politiskt förföljda. Vi vill uttrycka vårt stöd och vår solidaritet med det ukrainska folket i dess kamp för frihet. Tack.

Gotlandssamtal

- 1 Sergej Lebedev *Fallet Jurij Dmitijev*
Första upplagan april 2018, tredje uppdaterade upplagan februari 2020
- 2 Andrij Osavoljuk *Processen mot Oleg Sentsov*
Första upplagan juli 2018
- 3 Liza Aleksandrova-Zorina *Internet bakom taggtråden*
Första upplagan november 2018, andra uppdaterade upplagan februari 2020
- 4 Alisa Ganijeva *Var hör jag hemma?*
Första upplagan mars 2019
- 5 Andrej Kurejtjyk *Sista droppen. Belarus(sia)*
Första upplagan november 2020, tredje uppdaterade upplagan februari 2023
- 6 Maria Stepanova *Brev till en lycklig tid*
Första upplagan februari 2021, andra upplagan februari 2023
- 7 Dmitrij Strotsev *Belarus: motståndets konst*
Första upplagan februari 2021, andra upplagan februari 2023
- 8 Sergej Lebedev *Sandarmoch. När gravarna talar*
Första upplagan oktober 2022, andra upplagan februari 2023
- 9 Galina Rymbu *Spår / Lviv 2022*
Första upplagan februari 2023
- 10 Jana Kutjina *Jag börjar med mig själv*
Första upplagan oktober 2023
- 11 **** * * * * * *Nej till k****t!*
Första upplagan december 2023
- 12 Feministiska antikrigsmotståndsrörelsen *Kriget börjar i hemmet*
Första upplagan december 2023

Gotlandssamtal | Häfte 12

Feministiska antikrigsmotståndsrörelsen *Kriget börjar i hemmet*

Första upplagan, första tryckningen, december 2023

Serien »Gotlandssamtal« grundades 2018 för att med utgångspunkt i aktuella frågor i ryskt kultur- och samhällsliv belysa förutsättningarna för det fria ordet och dess utövare i dagens Ryssland. Efter krossandet av revolutionen i Belarus 2020–21, den fullskaliga invasionen av Ukraina 2022 och Rysslands egen övergång från auktoritarism till diktatur har både geografin och tematiken för skriftserien fått vidgas. Formatet förblir dock detsamma: en fråga, en författare, en text. Läs mer om projektet på Ariels hemsida www.ariel.nu!

Huvudredaktörer för serien är Mikael Nydahl, Liza Aleksandrova-Zorina, Sergej Lebedev och Alisa Ganijeva.

Feministiska antikrigsmotståndsrörelsen grundades av ryska feminister som ett svar på Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina i februari 2022.

Ariel förlag 2023

© Feministiska antikrigsmotståndsrörelsen och förlaget 2023

Originalens titel Война начинается дома

Redaktör Daria Serenko

Översättning Clara Sandgren & Mikael Nydahl

Grafisk form Mikael Nydahl

Tryck Malens bokverkstad, Knopparp/Malmö, december 2023

Första upplagan, första tryckningen, 200 exemplar

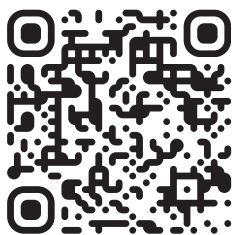
ISBN 978-91-87605-58-1

KONTAKTA FEMINISTISKA ANTIKRIGSMOTSTÅNDSRÖRELSEN

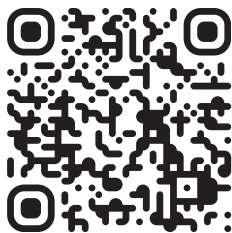
Om du är intresserad av att starta en FAM-cell, att samarbeta med oss eller att stödja något av våra initiativ ekonomiskt eller med att sprida information kan du kontakta oss via dessa kanaler:

E-POST *contact@femagainstwar.org*

ANONYM TELEGRAM-BOT *t.me/femagainstwar*

FACEBOOK *facebook.com/feministantiwarresistance*

INSTAGRAM *instagram.com/fem_antiwar_resistance*

**GÖTLANDSSAMTAL HÄFTE 12
FÖRSTA UPPLAGAN DECEMBER 2023**